■ سال بیست و هشتم ■ شماره ۸۰۸۳ ■ سه‌شنبه ■ ۲۹ آذر ۱۴۰۱

ایران

صاحب امتیاز:
خبرگزاری جمهوری اسلامی
مدیر مسئول: محمدحسن روزی‌طلب
جانشین مدیر مسئول و سردبیر: کمیل نقی‌پور

تلفن: ۸۸۷۶۱۷۲۰ نمابر: ۸۸۷۶۱۲۵۴ ارتباط مردمی: ۸۸۷۶۹۰۷۵
پیامک: ۳۰۰۰۴۵۱۲۱۳ روابط عمومی / نشانی: تهران خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
صندوق پستی: ۵۳۸۸-۱۵۸۷۵ / امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰
چاپ: چاپخانه‌های همشهری، شرکت چاپ جام‌جم
سازمان آگهی‌های روزنامه ایران: دارنده گواهینامه ایزو ۹۰۰۱ از شرکت NISCERT
پذیرش سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ (۰۲۱)
انتشارات مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران: ۵-۸۸۵۴۸۸۹۲
http://irannewspaper.ir

اذان ظهر ۱۲/۰۲ | اذان مغرب ۱۷/۱۴ | نیمه شب شرعی ۲۳/۱۷ | اذان صبح فردا ۵/۴۰ | طلوع آفتاب فردا ۷/۱۰

سخن روز

امام موسی کاظم(ع) فرموده است:
دعایی که بیشتر امید اجابت آن می‌رود و زودتر به اجابت می‌رسد، دعا برای برادر دینی است در پشت سر او.
اصول کافی، ج ۱، ص ۵۲

شرایط موجود بستر فعالیت هنرمندان موسیقی را برچیده است

عبدالحسین مختاباد- اهالی موسیقی هم در دوران کرونا و هم در شرایط فعلی اوضاع بدی پیدا کرده‌اند. نه فقط موسیقیدان‌ها بلکه تئاتری‌ها و گالری‌داران و فعالان عرصه تجسمی هم دچار رکود کاری و مالی شده‌اند. طی چند سال و چند ماه گذشته صدمات بسیاری متوجه اقتصاد هنر شده است. می‌توانم بگویم کار و شغل ۸۰ درصد اهالی موسیقی از این هنر تأمین می‌شود و آنها شغل دیگری ندارند. منبع درآمد هنرمندان ما برگزاری کنسرت‌ها و گالری‌ها و اجراهای صحنه‌ای است و حال بستر برای چنین فعالیت‌هایی آماده نیست.

باید بگویم آموزشگاه‌ها نیز اوضاع خوبی ندارند و تقریباً تعطیل هستند. تا آنجا که می‌دانم در حال حاضر ۷۰ تا ۸۰ درصد آموزشگاه‌ها تقریباً با ۲۰ درصد ظرفیت فعالیت می‌کنند! مثلاً اگر آموزشگاهی زمانی بیش از ۴۰۰، ۵۰۰ هنرجو داشته، حالا ۵۰ هنرجو هم ندارد! این تنزل خیلی آسیب‌زا خواهد بود.

بخشی از صحبت‌های این خواننده با ایلنا

یادم آرد روز باران
گردش یک روز
دیرین
خوب و شیرین
توی جنگل‌های گیلان
کودکی ده ساله بودم
شاد و خرم
نرم و نازک
چست و چابک...

گلچین گیلانی – وفات ۲۹ آذر ۱۳۵۱

نـــگاره
احمدرضا سهرابی

شب یلدا

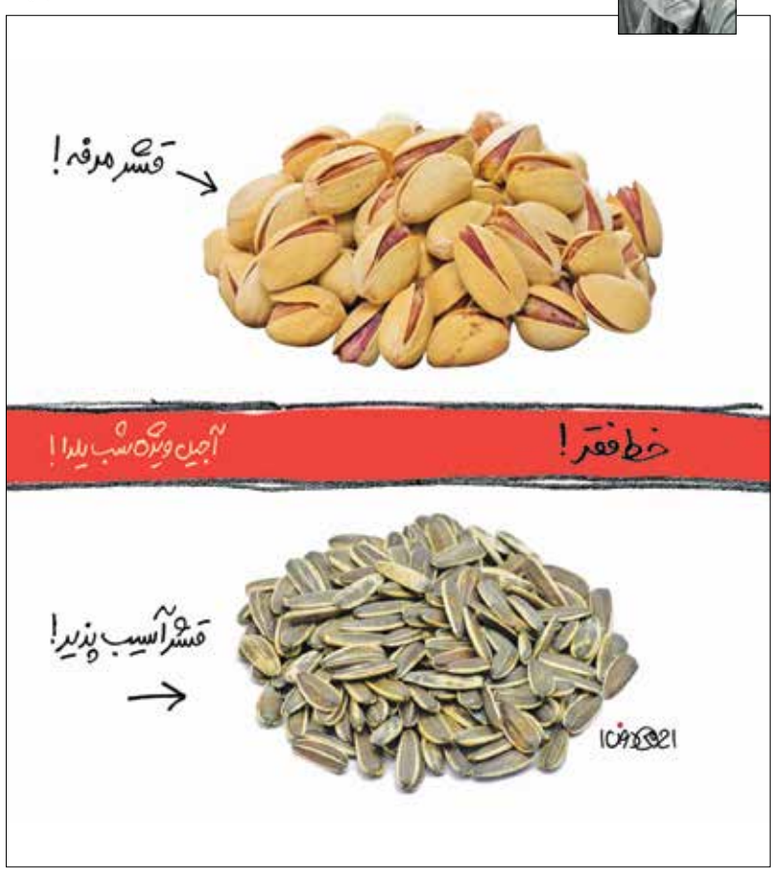

فضای مجازی

یادی از ناصر عبداللهی، ادامه فیلمبرداری مستند داستانی «سگ» به کارگردانی ابوالفضل پورعرب، برنامه‌های تلویزیون برای شب یلدا، اکران فیلم جدید آواتار، انتشار رمان معمایی-جنایی «کتاب شواهد» و انتشار تازه‌ترین اثر محمدرضا اژدری با نام «دختر پاییزی» از جمله اهم اخبار فرهنگ و هنر در فضای مجازی است که بخشی از آن را با هم می‌خوانیم.

■ **یاد**

امروز مصادف است با درگذشت ناصر عبداللهی خواننده پاپ کشور که در ۲۹ آذرماه ۱۳۸۵ به دیار حق شتافت. شاید بتوان بهترین آهنگ او را ناصریا از آلبوم دوستت دارم در سال ۷۹ دانست که باعث شهرتش شد. آلبوم‌های هوای حوا، بوی شرجی، ماندگار و عشق از کارهای زیبای عبداللهی است.

ناصر عبداللهی در خاطراتش درباره قدرت تکلمش گفته بود که در کودکی به خاطر حادثه‌ای آن را از دست می‌دهد و بعدها به توصیه یک پزشک توانست با دنیای موسیقی نه تنها تکلمش را به دست آورد بلکه یکی از خوانندگان مشهور کشور شود. روحش شاد و یادش گرامی

■ **فیلم و سریال**

اواخر آبان‌ماه بود که خبر رسید ابوالفضل پورعرب به دلیل حادثه‌ای که سر صحنه فیلمش رخ داده در بیمارستان بستری شده و فیلمبرداری فیلمی که در حال کارگردانی آن بود متوقف شده است. حالا پس از گذشت بیش از یک ماه، ابوالفضل پورعرب فیلمبرداری فیلمش را ادامه می‌دهد. این بازیگر قدیمی سینما از مدتی قبل مشغول ساخت یک مستند داستانی به نام «سگ» بود که در حادثه‌ای حین کار، پای او زخم و بعد دچار عفونت شدیدی شد. این اتفاق سبب بستری شدن تقریباً یک ماهه پورعرب در بیمارستان شد و از هفته گذشته که با بهبود حالش مرخص شده در تدارک از سرگیری فیلمبرداری است.

سازمان تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر (ساترا) به مناسبت فرا رسیدن شب یلدا و در راستای عرضه محتوای مناسب برای خانواده‌های ایرانی، هفت سریال تلویزیونی، چهار فیلم سینمایی، شش انیمیشن، دو برنامه ترکیبی و دو فیلم مستند را همراه قاب اختصاصی شبکه نسیم به سکوهای نمایشی دارای مجوز از این سازمان، عرضه می‌کند. بسته محتوایی شب یلدا شامل قالب‌های برنامه‌ای مختلف فیلم، سریال، مستند، ترکیبی و پویانمایی است که آثاری چون سریال‌های «مستوران»، «نون خ ۳»، «ستایش ۱ و ۲»، «گاندو ۲»، «تازه وارد» و «نجلا ۲»، فیلم‌های «یک دست لباس»، «نیاز»، «زندانیان»، «کلاه سبزها»، انیمیشن‌های «چگونه اژدهای خود را تربیت کنیم»، «گروه نجات اژدها»، «سفرهای سعدی»، «خرگوش سامورایی»، «بیمکس»، «قندک و مثل‌ها»، برنامه‌های ترکیبی «مامان‌ها ۱» و «کتاب باز ۵» و همچنین مستندهای «سربازی» و «روزهای انگلیسی» را دربر می‌گیرد.

شبکه پنج سیما در بلندترین شب سال با ویژه‌برنامه‌هایی نظیر سلام تهران، مسابقه پنج ستاره، به خانه برمی‌گردیم، رنگین‌کمان، تله فیلم آتانازو... به استقبال یلدا می‌رود. به گزارش ایسنا، برنامه «سلام تهران» گروه تهران و «شهروندی»، چهارشنبه ۳۰ آذرماه از ساعت ۲۲ تا پاسی از شب میهمان خانه مخاطبان می‌شود. این برنامه قرار است با اجرای مصطفی امامی شب یلدای متفاوتی را پیش‌روی مخاطبان قرار دهد.

نخستین ویدیو از فیلم سینمایی «اوپنهایمر» ساخته «کریستوفر نولان» بر اساس زندگی پدر بمب اتمی، منتشر شد. به گزارش ایسنا به نقل از ددلاین، این فیلم سینمایی برای اکران در تاریخ ۲۱ جولای ۲۰۲۳ از سوی کمپانی یونیورسال برنامه‌ریزی شده و این ویدیوی دو دقیقه‌ای نخستین تصاویری است که با جزئیات از ساخته جدید «کریستوفر نولان» پرده برداشته است.

فیلم جدید «آواتار» در حالی که اکران خود را در سراسر جهان از پنجشنبه شب شروع کرده است، موفق شد در اولین آخر هفته اکرانش به فروش ۴۳۴.۵ میلیون دلاری در سراسر جهان دست پیدا کند. در آخرین به‌روزرسانی اخبار از فروش اولین آخر هفته اکران «آواتار: راه آب»، این فیلم ۴۳۴.۵ میلیون دلار در گیشه‌های جهان فروش کرده که سهم دیگر نقاط جهان بجز امریکا ۳۰۰.۵ میلیون دلار بوده است.

این سومین فروش بزرگ جهانی توسط هر فیلم هالیوودی در دوران پس از پاندمی کرونا است و با اندکی فاصله پشت‌سر «دکتر استرنج ۲» با فروش ۴۴۲ میلیون دلاری قرار می‌گیرد تا دومین افتتاحیه بزرگ ۲۰۲۲ را هم به نام خود کند.

■ **کتاب**

رمان معمایی-جنایی «کتاب شواهد» نوشته جان بنویل با ترجمه محمد جوادی منتشر شد. محمد جوادی درباره این نویسنده به ایسنا، گفت: «ویلیام جان بنویل، رمان‌نویس و روزنامه‌نگار ایرلندی است که مضامین آثارش عبارتند از فقدان، وسواس، عشق ویرانگر و درد و عذابی که با آزادی همراه است. بنویل بر این باور است که دبلیو. بی. ییتس و هنری جیمز دو نویسنده الهام‌بخش و تأثیرگذار بر آثارش بوده‌اند.» رمان «کتاب شواهد» نوشته جان بنویل با ترجمه محمد جوادی در ۲۰۸ صفحه با شمارگان ۵۰۰ نسخه و با قیمت ۹۵ هزار تومان در نشر نون راهی بازار کتاب شده است.

■ **نغمه و نوا**

محمدرضا اژدری آهنگساز و پیانیست کشورمان چندی پیش با شرکت در مسابقه جهانی Hollywood music awards ۲۰۲۲ توانست نامش را در میان ۱۰ آهنگساز برتر در بخش موسیقی بی‌کلام قرار دهد. اژدری با آهنگ «نیل» در این مسابقه شرکت کرده بود. اکنون محمدرضا اژدری تازه‌ترین اثر خود را با نام «دختر پاییزی» منتشر کرده است. این اثر هم در ژانر موسیقی بی‌کلام تولید شده است.

هنر، زن

یادداشت
(بخش اول)

محسن نفر
آهنگساز، پژوهشگر، مدرس موسیقی و نوازنده تار و سه تار

چه بسیار آثاری که هم در دوره باستان تاکنون و هم در عرصه هنرهای تجسمی و نمایشی، از زن گفتند و آن را توصیف کردند و نمایاندند و خواستند!!! زن، نماد زیبایی و ظرافت، که خالقش آن را مثال «جمال» خود قرار داد و زیبایی را در «جمال»، به او نسبت داد و «جلال» را با او به بُهت و آرامش رساند و او را تنها منشأ عشق و دوست داشتن و دوام و بقا نمایاند و نرمش و مدارا و شکیبایی را در وجودش، علت تربیت و وابستگی و تعلق قرار داد و خانواده را در محور او، مُنتظم نمود. این موجود سراسر برکت و مِلاحت، بنا بر کمالات خلقتش، موضوع هنر شد و به عکس وجودش، منشأ گمراهی و غلیانات غیر اخلاقی قرار گرفت و با ستایش نَابحق و نابجایش، از مسیر تقدیرِ ازلیِ خود، خارج شد و راهزن رستگاری و سعادت شد.

هنر، به جای تعظیم کمالاتِ وجود و برکات حضور او، به ستایش «جمال» و نمایش وجودش پرداخت و با برچسب توهماتی به او، برای سوء استفاده از لذایذ بیشتری از او، وجودش را آینه ای مُکدر و زنگارگرفته از دستبردهای خلاف خلقتش، نمایش داد. آغاز موضوعیت زن در هنر، ابتدا با ممانعت از طرح او به سبب «جمالی» که توهمِ گمراهی به همراه داشت، آغاز شد و این متعلق به دوره هزار ساله قرونِ میانه، که ادعایِ دامنگیری مسیح (ع) را به دوش می کشید و نیزعکس العملی در مقابلِ دوره های پیش از آن که هنر در مصر و یونان و مناطقی از ماوراءُالنهر، زن را در «جمال» وسوسه برانگیزش عرضه می کرد، بود. هرچه در دوره های قبل از وسطی، زن عریان تر، موضوع هنر بود، در دوره وسطی، مَکتوم و مَحفوف و غایب از نظر، در هنر حاضر بود. تا جایی که در غرب مسیحی، زن در لوای قدسیّتِ مریمِ عذرا، مُحجّب و محجوب، آن هم فقط برای معصومیت و تقدس وجودش، به میدان هنر آمد و در سایه عصمت و عفت آن بانوی معجزه گر و معجزه آسا، دوباره «کمال» وجودش، به جای «جمال» حضورش، موضوع و محور آثار هنری شد و در نمایش و نمایه، ستوده «کمال» و برکت و رستگاری شد. در شرق جغرافیا، زن به سبب جایگاه حریمش، فراتر از آن بود که موضوع نمایش و ستایش باشد و پرداختن به او همواره با احتیاط و ممانعت همراه بود. زن در شرع غیر دینی، مِلکی خصوصی بود و برای اوقات و زندگی شخصی، مقرّر و مقدّر. در شرع دینی، همین خصوصیت، همراه با عفت و حیا، زن را برای تداوم طرح خلقت الهی انسان، مُعظَم و مهم می شمرد و همواره «کمالش» را به جای «جمالش»، موضوع ستایش قرار می داد. تفاوت عُظمی، همین بود. زن. آیا «کمال» یا «جمال»؟! در تاریخ هنر غربی، زن به غیر از معدود آثاری متعلق به دوره میانه (وسطی)، موضوع و محور «جمال» بود. هنر، سایبان زن و آثار هنری، ستایشگر «جمال» او بودند. اما «جمال» بدون «کمال»، چگونه به اغوا و وسوسه منجر نشود؟! اگر «جمالی» برای زن هست، برای همواری راه «کمالش» است! اگر «جمالی» باشد، «کمال» آسان است. اصلاً «جمال» خود، «کمال» است! خب؟! پس داعیه «کمال» از چه رو است؟! «جمال»، «کمال» است ولی «کمالِ» ذاتی! انسان، چه زن و چه مرد، موظف به اخذ «کمال» حضوری اند. هر دو، «کمال» وجودی دارند و آن به خلقت و خالقشان باز می گردد! اما باید در حضورشان، جلوه گر «کمال» باشند. برای این منظور، باید آن را داشته باشند! داشتن آن هم، معادل با کسب و اخذ آن است نه میراث خلقتشان! ارثیه ای که از خلقت در وجودشان است، «جمال» و «جلال» است که این، «کمالِ» خلقتشان است. اما میراث شان نیست. میراث انسان، «کمال» اکتسابیِ اوست که به حضورش وابسته است. حضورش در دنیا و عالم. چگونه هست و زیست می کند؟! این «کمال» به هستی او مربوط نمی شود به بودن او مربوط است! چگونه هست؟ چگونگی بودنش نه چگونگی هستی اش! هستی بشر، به او مربوط نیست و به بودنش در نقشه خلقت مربوط است. اما بودنش، به خودش مربوط و وابسته است. چگونه باشد! چگونه بماند! یعنی چگونه حضور یابد و چگونه حضور داشته باشد! همه اینها به «کمال» حضورش وابسته است نه «کمال» وجودش !!! «کمال» وجودش، به خالق و خلقتش وابسته است! اما «کمال» حضورش به خودش مربوط است! چگونه حاضر شود و چگونه حضور یابد! برای حضورش است که «هزار نکته باریکتر ز موی اینجاست!» همه شرایع، مقررات، ادیان، قوانین و اصول، مربوط به حضور اوست نه وجودش! زن در گذر تاریخ، همیشه گرفتار این مغالطه بوده است! حضورش با وجودش همواره، خَلط و مشتبه شده و بوده است! ضعف «کمال» حضورش، به ضعف «کمال» وجودش، تعبیرشده است!!!

دل‌انگیزترین نغمه سرا[1]

یادداشت

حسام آبنوس
روزنامه‌نگار

«استاد بسیار بلندهمت بود. هرگز از شاگردان حقوق مطالبه نمی‌کرد. من پیش کسان دیگر هم مشق کرده بودم. هنوز پایان ماه نرسیده، قبض حقوق را می‌نوشتند ولی استاد اصلاً این اخلاق را نداشت. ممکن نبود به کسی بگوید: شهریه شما عقب افتاده است.» این چند خط یکی از چندین خاطره‌ای است که در حافظه مکتوب تاریخ، از سلوک و روش مرحوم استاد ابوالحسن صبا به‌جا مانده است. روش و سلوکی که شاید در امور فرهنگی و هنری بخصوص در میان کسانی که دم از هنر و فرهنگ می‌زنند دُر نایابی باشد. در شرایطی که کار فرهنگی کردن ورد زبان همگان است، اما اغلب از اصول اولیه آن که مدارا است غافل‌اند.

مرحوم ابوالحسن صبا ۲۹ آذر ۱۳۳۶ در ۵۵ سالگی درگذشت. به همین مناسبت گفتم درباره کتاب «در قفس؛ درباره ابوالحسن صبا» که فرهود صفرزاده آن را نوشته حرف بزنم. کتابی که روایتی خطی از زندگی و سلوک این استاد برجسته موسیقی ایرانی است. این کتاب با نثری روان، تصویری درست و دقیق از مرحوم صبا به خواننده نشان می‌دهد و برای کسانی که ردای استادی به تن دارند سلوک صبا می‌تواند آموزنده باشد.

استاد صبا که در طول عمر نه‌چندان طولانی‌اش (۵۵ سال)، شاگردان بسیاری را به جامعه هنر و موسیقی کشور تقدیم کرده، در مصاحبه‌ای با رادیو، وقتی درباره تعداد نوازندگانی که تربیت کرده از او سؤال می‌شود، در پاسخ می‌گوید: «این سؤال را نمی‌توانم به‌طور تحقیق عرض کنم.

همین‌قدر از خرید کتاب «دوره اول ویولن»ام که تقریباً سه هزار جلد بوده، به نظر می‌رسد که سه هزار نفر نزد اینجانب تحصیل کرده‌اند.» با مرور فهرست مشاهیری که در آسمان موسیقی این کشور درخشیده‌اند که اغلب از کلاس او بهره برده‌اند، می‌توان به اثرگذاری و روحیه شاگردپروری این استاد برجسته موسیقی پی برد. استادی که حسن خلق و روحیه متواضعش او را از بسیاری از هم‌نسلان و هم‌صنفانش متمایز می‌کند. در خاطرات فرزند مرحوم روح‌الله خالقی می‌بینیم که درباره صبا می‌گوید: «به نظرم خداوند مردی مثل صبا خلق نکرده است. غیر از هنرش که همه هنری داشت، خیلی بلندنظر و خیلی آقا بود... آدمی قابل احترام بود... افتاده و فروتن بود.» حتی در خاطرات ابراهیم قنبری‌مهر نیز این روحیه برجسته می‌شود و اشاره‌ای که صبا به او کرده بود تا مبادا برای پرداخت شهریه دست به جیب بَرَد و تا پایان نیز هیچگاه از او شهریه نگرفته بود، نیز این روحیه تواضع و فروتنی مشهود است. در واقع هنر صبا در رفتارش بروز داشته و هرکسی که با صبا دم‌خور بوده درباره او چنین نگاهی داشته است. حتی در خاطرات و گفته‌های شهریار تبریزی که دوست دیرین صبا بوده نیز حسن خلق و بلندنظری این استاد فقید، برجسته است. تا جایی که وقتی صبا چشم بر این جهان بست، شهریار سرود:

«عمر دنیا به سر آمد که صبا می‌میرد
ورنه آتشکده عشق کجا می‌میرد»

حالا با گذشت ۶۵ سال از درگذشت ابوالحسن صبا، گرد فراموشی بر مرام و سلوک اساتید واقعی هنر و فرهنگ این سرزمین نشسته و هرکس که از گرد راه نرسیده عنوان استاد و مدرس و معلم بر خود زده و بر مسند آموزش نشسته، ولی دریغ از ذره‌ای سلوک و حُسن خلق و شاگردپروری!

[1] تیتر برگرفته از غزل شهریار تبریزی در سوگ استاد ابوالحسن صبا.

انتشار دو نمایشنامه از ویلیام شکسپیر

پیشنهاد

هادی عطایی
نویسنده

ویلیام شکسپیر یکی از بزرگترین و نام‌آورترین نمایشنامه‌نویسان جهان به شمار می‌رود که با خلق ۳۹ نمایشنامه شاخص به شهرت جهانی دست یافت، او علاوه بر نمایشنامه‌نویسی، شاعر هم بود و ۱۴۵ غزل و ۲ قصیده از خود به یادگار گذاشت، این آمار او را تبدیل به پرکارترین نویسنده سده شانزدهم کرده است. به تازگی دو نمایشنامه «توفان» و «آن‌طور که میل شماست» از این نویسنده بزرگ، با ترجمه جواد شمس توسط انتشارات قطره منتشر و روانه بازار نشر شده است. «توفان» نمایشنامه‌ای است در پنج پرده، اثر ویلیام شکسپیر، که نخستین بار حدود ۱۶۱۱ نوشته و اجرا شد و در ۱۶۲۳ به چاپ رسید. داستان با توفانی آغاز می‌شود که پراسپرو آن را برانگیخته، کسی که سال‌ها پیش دوک بحق میلان بوده و برادرِ غاصبش، آنتونیو، او و دختر سه‌ساله‌اش، میراندا را سوار قایقی کرده و به جزیره‌ای دورافتاده فرستاده است... نمایشنامه «توفان» با قیمت ۵۷ هزار تومان در ۱۳۲ صفحه منتشر شده است. نمایشنامه دیگر، کتابی است به نام «آن‌طور که میل شماست» که کمدی‌ای در پنج پرده و نخستین بار بین سال‌های ۱۵۹۸ و ۱۶۰۰ اجرا شد و در ۱۶۲۳ به چاپ رسید. شکسپیر این نمایشنامه را بر مبنای رمانس منثور رزالیند (۱۵۹۰)، اثر تامِس لاج نوشته است. داستان این نمایشنامه هم از این قرار است که قهرمان داستان رزالیند نام دارد که به‌همراه دخترعمویش از دربار عموی غاصبش می‌گریزد و در جنگل آردن و درحالی‌که جامه مردانه به تن دارد با عشق زندگی‌اش و شمار زیادی شخصیت جالب دیگر ملاقات می‌کند... گفتنی است که نمایشنامه «آن‌طور که میل شماست» را هم نشر قطره با قیمت ۶۲ هزار تومان در ۱۴۰ صفحه منتشر کرده که می‌تواند برای علاقه‌مندان به نمایشنامه‌نویسی، علی‌الخصوص تئاتری‌ها کتاب جذابی باشد و یک‌بار دیگر اهلش را به دنیای ساده اما عجیب و غریب شکسپیر ببرد. بد نیست درباره شکسپیر این موضوع را باز یادآوری کنیم که او بیشتر آثار شناخته شده خود را بین سال‌های ۱۵۸۹ و ۱۶۱۳ تولید کرده و سپس تا سال ۱۶۰۸ غالباً تراژدی‌هایی نوشت، از جمله هملت، رومئو و ژولیت، اتللو، شاه لیر و مکبث که همگی از بهترین آثار به زبان انگلیسی محسوب می‌شوند و در آخرین مرحله زندگی خود، تراژی‌کمدی (که به آن عاشقانه‌ها نیز می‌گویند) نوشت و با نمایشنامه‌نویسان دیگر همکاری کرد. بسیاری از نمایشنامه‌های شکسپیر در دوره‌های مختلف در طول زندگی او منتشر شده‌اند با این حال، در سال ۱۶۲۳، دو هم بازیگر و دوست شکسپیر، جان همینگز و هنری کاندل، متن قطعی‌تری از آثار او را منتشر کردند که عنوان اولین نسخه‌های اصیل جمع‌آوری شده پس از مرگ شکسپیر (شامل همه نمایشنامه‌های او بجز دوتا) لقب گرفتند. جالب است بدانید که در بخش آغازین این کتاب شعری از بن جانسون آمده که نقل قولی معروف از شکسپیر را در خود جای داده: «نه از یک دوره بلکه برای همه دوران...»

آشنایی با اختلالات روانپزشکی/۵

خوردن- نخوردن، تا مرز خطر!

یک فنجان حرف

آزاده سهرابی
روانشناس

یکی از گلایه‌های عمده بیمارانی که با اختلالاتی مانند اضطراب یا افسردگی دست و پنجه نرم می‌کنند، پرخوری یا کم خوری است. در واقع یا آنها دچار بی‌اشتهایی مفرط و بی‌علاقگی به خوردن می‌شوند یا از این گلایه دارند که وقت و بی‌وقت به‌دنبال اضطرابی که تجربه می‌کنند، سر یخچال یا در سوپرمارکتی‌ها هستند و عمدتاً هم خوراکی‌های مضر می‌خورند. گرچه این نشانه‌ها در بسیاری از اختلالات روانی به‌عنوان یک نشانه‌ای که می‌تواند مؤید بیماری باشد، ذکر شده است اما خود «اختلالات خورد و خوراک» یک دسته اختلال مجزا در دستورنامه اختلالات روانپزشکی است که از آن جهت جزو دسته اختلالات پرخطر است که احتمال مرگ را به همراه دارد.

بگذارید قبل از معرفی زیرشاخه‌های این اختلال از دریچه یک فیلم به یکی از زیرشاخه‌های پرخطر این دسته اختلالات روانی اشاره کنیم. فیلم «تا استخوان» که سال ۲۰۱۷ به کارگردانی مارتی نوکسون ساخته شد و بازیگرانی مثل لیلی کالینز و کیانو ریوز در آن ایفای نقش می‌کردند، یکی از بهترین فیلم‌هایی است که آنارکسیا یا بی‌اشتهایی عصبی را توضیح می‌دهد. در شکل حاد کسی که دچار این بیماری است به بستری شدن در بیمارستان می‌رسد چرا که تا مرز خطر افتادن جان خود از غذا خوردن امتناع می‌کند! این عدم غذا خوردن ریشه در یک مشکل جسمانی ندارد بلکه منشأیی عصبی- روانی دارد. در این فیلم زنی جوان از این اختلال رنج می‌برد. در نهایت به بیمارستان روانی می‌رود و آنجا در مسیر درمان با کسانی چون خودش مواجه می‌شود تا مخاطب متوجه شود چگونه اتفاقات تلخی در کودکی، تصورات غلط درباره مشکلات و چالش‌ها، پیشینه خانوادگی پراسترس، دلبستگی‌های ناایمن با مادر در دوران کودکی و... می‌تواند زمینه‌ساز مشکلی شود که در نظر اول جسمی به‌نظر می‌رسد. در دسته اختلالات خوردن افراد عموماً به دلیل احساس گناه زیادی که از اضافه وزن دارند و تصور غلطی که از انگاره بدنی خود دارند از خوردن به هر شکلی امتناع می‌کنند. در این سو البته از این مسأله نیز عموماً توجهی که شاید آرزوی دیرینه آنهاست دریافت می‌کنند حتی اگر این توجه منفی باشد و به مراقبت همراه با نگرانی والدین برسد. گویی فرد در حال تنبیه کردن والدینی است که آن زمان که نیاز داشته به او توجه نکرده‌اند. هر چند در روزگار جدید برخی مشوق‌های افراطی و زیانبار دنیای مدرن مثل دنیای مد و تأکید بر لاغر بودن نیز می‌تواند خود باعث ایجاد چنین اختلالی شود. شاید دلایل ایجاد این اختلال نیز از هر فرد تا فرد دیگر ریشه‌های متعددی داشته باشد اما همان‌طور که گفته شد اختلالات خوردن، بیماری‌هایی جدی هستند. در این دسته اختلال عده‌ای بی‌آنکه بتوانند بر خوردن خود تسلطی داشته باشند آنقدر در خوردن افراط می‌کنند که چاق می‌شوند. عده‌ای دیگر به معنای آزاردهنده‌ای به خود گرسنگی می‌دهند و وزن‌شان همیشه بسیار کمتر از شاخص توده بدنی است و عده‌ای دیگر به دلیل احساس گناه از خوردن و بازگشتن به وزن ایده‌آلی که در ذهن دارند، غذا را می‌خورند اما خود را با بالا آوردن غذا یا روش‌های دیگر برای خلاص شدن از دست کالری‌های اضافی، مجبور می‌کنند. این افراد تمرکز زیادی روی شکل و وزن خود دارند و روی عادت غذایی خود، خودکنترلی را از دست داده‌اند. حتی عده‌ای هستند که روی ویژگی‌های غذا آنقدر حساس هستند (مثل طعم، شکل یا رنگ غذا، بو و...) که دچار محدودیت در غذا خوردن می‌شوند.

مشکلات جسمی و روانی که برای این افراد ایجاد می‌شود از جمله عدم تمرکز، ضعف جسمانی، مشکلات دهان و دندان و مشکلات معده کمترین مشکلات این افراد است. احساس گناه نیز مهمترین هیجانی است که در کنار اضطراب این افراد را به صورت مداوم درگیر خود می‌کند. اگر در خودتان یا کسانی در اطرافتان چنین نشانه‌هایی سراغ دارید نیاز است که نزد روانپزشک یا روانشناس بروید و برای درک بهتر این دسته اختلالات هم می‌توانید فیلم تا استخوان را ببینید.

بیمه به‌زبان ساده

در ادامه ساده سازی مفاهیم پیچیده صنعت بیمه به «مورد بیمه» اشاره می‌شود که در واقع همان «موضوع بیمه» یا «بیمه‌شده» به‌شمار می‌آید. «مورد بیمه» به اموال، مسئولیت یا شخصی می‌گویند که تحت پوشش بیمه‌ای قرار می‌گیرد به شرط آنکه بیمه‌گذار نسبت به موضوع بیمه ذینفع باشد. بدیهی است که بیمه برای حادثه یا خطری است که به‌موجب آن بیمه‌گذار دچار خسارت شود. در بیمه‌نامه باید این موارد به‌طور صریح قید شود: الف) تاریخ انعقاد قرارداد ب) نام بیمه‌گر و بیمه‌گذار ج) موضوع بیمه د) حادثه یا خطری که قرارداد بیمه به دلیل آن منعقد شده‌است ه) تاریخ شروع و پایان بیمه و) میزان حق‌بیمه ز) میزان تعهد بیمه‌گر در صورت وقوع حادثه.
بنابراین بهتر است برای دریافت بیمه‌نامه از مشاوران امین و رسمی صنعت بیمه استفاده کنید.